

ГОТОВНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ДО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Стаття присвячена проблемі формування готовності викладача до використання сучасних інформаційно–комунікативних засобів навчання у навчально–виховному процесі. Розглядаються шляхи розв'язання даної проблеми в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Описано можливості одного із засобів інтерактивного навчання – інтерактивної дошки.

Ключові слова: педагогічна майстерність, інформаційно–комунікативні засоби навчання, навчально–виховний процес, інтерактивне навчання, лабораторія, система підвищення кваліфікації медпрацівників.

Реформування освіти в Україні відбувається в умовах бурхливого розвитку інформаційних та комунікаційних технологій. Важливими чинниками сучасного суспільства мають бути не тільки знання та вміння користуватися комп'ютером та іншими джерелами інформації, а й уміння її аналізувати і застосовувати для власного розвитку та повсякденного життя і навчання. Роль інформаційних та комунікаційних технологій у житті молодшої людини та школяра сьогодні є особливо важливою. Сучасна освіта, вищий навчальний заклад та загальноосвітня школа зокрема, ставить за мету не тільки сформувати необхідні вміння та навички у галузі інформаційних технологій, але й надати рівний доступ до них усім учням, забезпечити якісними умовами отримання інформації як головної основоположної умови “для довіри, відповідності, мобільності, сумісності та привабливості в Європейському просторі вищої освіти” [4].

Для розв'язання поставленого завдання необхідно “істотно зміцнити навчально–матеріальну базу, здійснити комп'ютеризацію навчальних закладів, впровадити інформаційні технології” [5]. Виконується комплексна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно–технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо–математичних і технологічних дисциплін, яка була розроблена Міністерством освіти і науки України у 2004 р. та затверджена постановою Кабінету Міністрів України 13 липня 2004 р. № 905. Програма розрахована на 7 років – з 2005 по 2011 рік.

Зрозуміло, що без висококваліфікованих та підготовлених педагогічних кадрів розв'язати питання комп'ютеризації та інформатизації навчально–виховного процесу неможливо. В зв'язку з цим від педагога вимагається глибоке переосмислення функцій своєї педагогічної діяльності, перш за все в галузі застосування сучасних засобів навчання та навчального обладнання, запровадження освітніх інновацій та інтерактивних інформаційних технологій.

Мета даної статті – показати один із можливих варіантів вирішення даної проблеми в системі післядипломної педагогічної освіти, а саме: підготувати вчителя до використання сучасних інтерактивних інформаційно–комунікативних засобів навчання.

Аналіз та спостереження за роботою педагога показують, що відбуваються великі зміни у професійній діяльності вчителя, розширюються його функції. Крім основної функції – організації навчально–виховного процесу – вчитель залучається до експериментальної, дослідницької та інноваційної діяльності. Вчителі загальноосвітніх шкіл беруть участь у апробації навчальних посібників, підручників, електронних засобів навчання; рецензують рукописи підручників та навчальних посібників для 12–річної школи; складають програми факультативів та спецкурсів; апробують та рецензують сучасне технічне обладнання. Все це вимагає від учителя глибокої підготовки та специфічних знань.

У зв'язку з розширенням кола завдань, які розв'язує сьогодні вчитель, у нього виникають значні труднощі методичного, інформаційного, технологічного, програмного, апаратного, організаційного і т.п. характеру, властиві для процесу переносу досягнень науково–технічного прогресу в навчальний процес, в навчальне приладобудування, в систему навчальних експериментів. Подолання цих труднощів супроводжується новаціями педагогічного й технічного характеру, приводить до відчутного оновлення та модернізації як комплектів навчального обладнання, так і методики й техніки його використання.

Життя змушує досвідченого педагога з великим багажем знань і досвідом роботи знову сідати за навчання. “Навчання протягом усього життя – невід'ємний елемент європейського простору вищої освіти” [4].

Допомогти педагогу в деякій мірі подолати ці труднощі та підготувати його до роботи в нових умовах покликана Лабораторія інноваційних технологій та сучасного навчального обладнання (далі –

Лабораторія) Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, яка створена у 2006 році. Головною метою Лабораторії є впровадження інноваційних технологій та сучасних засобів навчання в навчально–виховний процес та надання методичної допомоги педагогам, які втілюють у життя освітні інновації та інформаційні технології.

Пріоритетними завданнями Лабораторії є координація роботи педагогів області по апробації та впровадженню в навчально–виховний процес сучасного навчального обладнання з природничо–математичних та технологічних дисциплін та забезпечення наукового, методичного та практичного консультування учасників обласного пілотного проекту “Впровадження сучасних навчальних приладів і обладнання німецької фірми «PHYWE SYSTEME» у загальноосвітніх школах Сумської області”. Цей експеримент проводиться за рекомендацією експертної комісії Інституту засобів навчання Академії педагогічних наук України з метою модернізації і оновлення парку навчальних приладів і обладнання з природничо–математичних дисциплін у загальноосвітніх закладах області та прискорення впровадження в навчальний процес сучасних засобів навчання.

Науково–педагогічні працівники лабораторії також надають методичну допомогу вчителям, які беруть участь у Всеукраїнському експерименті по впровадженню в навчально–виховний процес сучасних технічних засобів навчання та навчального обладнання в рамках згаданої комплексної програми забезпечення загальноосвітніх, професійно–технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо–математичних і технологічних дисциплін, на виконання якої було розроблено декілька пілотних проектів, у тому числі проведення експерименту з апробації та адаптації навчального обладнання закордонних виробників у десяти загальноосвітніх школах Сумської області.

Завершився перший етап обласного пілотного проекту – пройшла апробація сучасного навчального обладнання для кабінетів фізики загальноосвітніх шкіл. На стадії завершення перебуває апробація сучасного навчального обладнання для кабінетів біології та хімії.

У рамках проекту було проведено декілька інструктивно–методичних семінарів для вчителів природничо–математичного циклу загальноосвітніх шкіл області на базі Сумських спеціалізованих шкіл I–III ступенів №2 ім. Д.Косаренка та №10 ім. О.Бутка, а також заняття школи педагогічної майстерності для викладачів фізики професійно–технічних закладів і вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації на базі Сумського хіміко–технологічного ліцею. Викладачі та вчителі мали змогу познайомитися з новим навчальним обладнанням кабінетів фізики та з методикою застосування сучасних інтерактивних інформаційно–комунікативних засобів навчання, зокрема інтерактивної дошки.

Наступним кроком у роботі лабораторії буде створення методичних посібників по використанню сучасного технічного обладнання, а також розробка та впровадження в навчальний процес у системі післядипломної педагогічної освіти спецкурсу з робочою назвою «Інформаційні технології в освіті» для вчителів загальноосвітніх шкіл та викладачів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації.

Сучасні технічні засоби навчання дають можливість створити інтерактивне середовище, яке набуває відкритого характеру, адже у такому середовищі передбачається не лише робота одного учня, а спілкування групи учнів та вчителів. До таких інтерактивних систем відносяться інтерактивні дошки, які все більше використовуються у навчально–виховному процесі.

Робота з інтерактивними дошками суттєво допомагає в навчанні. Опитування учнів та спостереження за їх роботою на уроках із застосуванням інтерактивних дошок, проведене науковими працівниками Лабораторії, свідчить, що значно зростає зацікавленість учнів предметом, активізується пізнавальна діяльність, покращується відвідування занять, полегшується засвоєння матеріалу.

Інтерактивні дошки серії TS (Touch Sensitive) найбільше відповідають умовам української школи. Вони надійні, не потребують додаткових пристроїв і спеціального технічного обслуговування. Керувати дошкою і навчальним процесом можна як безпосередньо з дошки, так і за допомогою спеціального пульта дистанційного керування, який дозволяє викладачеві вільно рухатися по класу або по лекційній аудиторії і держати в полі зору всіх учнів.

Інтерактивні дошки можна використовувати як у великих лекційних аудиторіях, так і в малих групах. З їх використанням дуже урізноманітнюється процес навчання: викладач може читати лекцію, використовуючи одночасно текст, відео та аудіо матеріали, ресурси Інтернету тощо. Писати, робити помітки можна поверх усіх документів, діаграм, малюнків, вебсторінок. Будь–яку інформацію, яка відображена на інтерактивній дошці, можна роздрукувати, зберегти, відправити електронною поштою або помістити на сайт.

Апаратне забезпечення для інтерактивної дошки складається власне з самої дошки, мультимедійного проектора, комп'ютера, гучномовця та деякого додаткового обладнання. Дошка комплектується програмним забезпеченням.

Навчання за допомогою інтерактивних дошок суттєво відрізняється від традиційного навчання. Робота з інтерактивною дошкою робить будь-який урок динамічним, завдяки чому вже на перших хвилинах заняття зростає увага учнів та їх зацікавленість навчальним матеріалом. Але слід пам'ятати, що ефективність використання сучасного обладнання, в тому числі й інтерактивної дошки, залежить від самого вчителя, від його майстерності, від того, як він застосовує ті чи інші можливості обладнання.

Уведення згаданого курсу в навчальний процес для слухачів факультету підвищення кваліфікації Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти допоможе підготувати вчителів області до активного використання сучасних засобів навчання та побудувати навчально-виховний процес на основі використання інтерактивних інформаційних технологій.

Основна мета даного курсу – формування педагогічно доречних компетентнісних умінь викладачів і вчителів щодо методики використання нових інформаційних, комунікативних та інтерактивних технологій, у створенні та розвитку ефективного навчального середовища.

Для досягнення поставленої мети в спецкурсі мають бути вирішені наступні задачі:

1. Формування у слухачів уявлень про існуючі та перспективні освітні інформаційні технології.
2. Знайомство з можливостями апаратного та програмного забезпечення для побудови курсів з використанням інтерактивних засобів навчання.
3. Знайомство зі специфікою та досвідом розробки навчально-методичних комплексів в умовах використання нових інформаційних інтерактивних технологій.
4. Засвоєння слухачами практичних навичок роботи з інтерактивним комплексом.
5. Формування у слухачів нової культури педагогічного мислення.

Програма спецкурсу повинна передбачати активний режим роботи слухачів. Для цього необхідно створити навчальну аудиторію, оснащену комп'ютерною технікою та інтерактивною дошкою з необхідним програмно-апаратним забезпеченням.

Такий спецкурс допоможе викладачеві адаптуватись до нових умов організації навчально-виховного процесу, сформувати вміння і навички роботи з новим обладнанням, засвоїти методику використання інтерактивних засобів навчання.

У даній статті піднімається проблема про готовність до використання сучасних засобів навчання учителя або викладача, який закінчив вищий навчальний заклад. Але не менш важливою є проблема готовності випускника педагогічного університету до використання сучасних технічних засобів навчання. Тому подібний спецкурс має знайти своє чільне місце у навчальному плані всіх спеціальностей педагогічного університету.

Спостереження та дослідження процесу інтеграції вітчизняної освіти в європейський освітній простір дають підставу стверджувати, що цей процес складний і тривалий, але незворотній. Для його здійснення необхідно насамперед сформулювати у викладачів нове педагогічне мислення та підготувати його до впровадження інновацій у навчально-виховний процес.

Література

1. Гуржій А.М., Орлова І.В., Шут М.І., Самсонов В.В. Засоби навчання загальноосвітніх навчальних закладів (теоретико-методологічні основи): Навч. посібник. – К.: НМЦ засобів навчання, 2001. – 95 с.
2. Гуржій А.М., Орлова І.В., Шут М.І., Самсонов В.В. Система педагогічних вимог до засобів навчання: Навч. посібник. – К.: НМЦ засобів навчання, 1991. – 131 с.
3. Дмитриченко М.Ф. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закл. / Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Дончук В.Д. – К.: Знання України, 2006 – 440 с.
4. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К., 2003. – 200 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – №33. – С. 2–4.

Резюме

Стаття посвячена проблеме формирования готовности преподавателя к использованию современных информационно-коммуникационных средств обучения в учебно-воспитательном

процессе. Рассматриваются пути решения данной проблемы в системе повышения квалификации педагогических работников. Описаны возможности одного из средств интерактивного обучения – интерактивной доски.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, информационно–коммуникативные средства общения, учебно–воспитательный процесс, интерактивное обучение, лаборатория, система повышения квалификации педагогов.

Summary

The article deals with the teacher training problem of modern informative and communicative techniques usage at the educational process. Ways of solving the problem through teacher skill improvement is discussed. The possibilities of one of the interactive educational means – interactive board are described.

Key words: teaching skills, educational process, interactive education, laboratory, interactive board.